

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

31

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Mario Jelušić, Ivan Matija, Antun Palarić, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenula Ljubica Anđelković iz Novigrada, koju zastupa Sanja Bezbradica Jelavić, odvjetnica u Odvjetničkom društvu Jelavić & partneri j.t.d. u Zagrebu, na sjednici održanoj 15. prosinca 2015. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se odbija u dijelu koji se odnosi na prigovor nedjelotvorne istrage u povodu podnositeljčine kaznene prijave od 23. listopada 2013.

II. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

i

RJEŠENJE

I. Ustavna tužba se odbacuje u dijelu koji se odnosi na prigovor nedjelotvorne istrage u povodu prijave nestanka podnositeljčinog brata.

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Ljubica Anđelković iz Novigrada, koju pred Ustavnim sudom zastupa Sanja Bezbradica Jelavić, odvjetnica u Odvjetničkom društvu Jelavić & partneri j. t. d. u Zagrebu (u daljnjem tekstu: podnositeljica), podnijela je 18. studenoga 2014. ustavnu tužbu radi nedjelotvorne istrage u povodu njezine kaznene prijave od 23. listopada 2013. koja je u Županijsko državno odvjetništvo u Puli-Pola (u daljnjem tekstu: ŽDO Pula – Pola) zaprimljena 2. prosinca 2013. Podnositeljica je kaznenu prijavu podnijela »protiv nepoznatih počinitelja, pripadnika HVO« zbog kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavka 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 31/93., 39/93., 108/95., 16/96. i 28/96.; u u daljnjem tekstu: OKZRH), kojega je žrtva njezin brat Goran Đukić.

Podredno podnositeljica u ustavnoj tužbi ističe i nedjelotvornost istrage u povodu prijave nestanka njezinog brata.

2. Za potrebe ustavnosudskog postupka, na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – počišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), zatraženo je i dobiveno očitovanje ŽDO Pula – Pola broj: KN-DO-33/13 od 9. veljače 2015. i dopuna istog od 22. svibnja 2015.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

3. Činjenice i okolnosti slučaja navode se prema njihovom opisu koji je u ustavnoj tužbi iznijela podnositeljica.

Goran Đukić, brat podnositeljice, rođen je u Grku, Bosanski Brod, Bosna i Hercegovina i bio je državljanin Bosne i Hercegovine, a u Novigradu u Hrvatskoj radio je na temelju radne dozvole.

18. kolovoza 1992. Goran Đukić odveden je sa svog radnog mjesta iz Novigrada u Umag od strane pripadnika policijske postaje Novigrad, gdje je s više osoba bio pritvoren u prostorijama vatrogasnog doma u Umagu. Istog dana Goran Đukić s ostalim osobama autobusom je prevezen u Rijeku u pratnji novigradske policije, a zatim trajektom u Split u vojni zatvor Lora. Iz zatvora Lora s ostalim osobama Goran Đukić odvezen je na granični prijelaz s Bosnom i Hercegovinom – Kamensko prema Tomislavgradu. U Tomislavgradu navedene osobe preuzeli su pripadnici Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO) i odvezli su ih prema Grudama gdje se Goranu Đukiću gubi svaki trag.

Goran Đukić je rješenjem Osnovnog suda u Derventi broj: P-116/01 od 16. studenoga 2001., na zahtjev majke Dese Đukić, proglašen umrlim. Kao dan smrti utvrđen je 17. kolovoza 1992., a kao mjesto smrti utvrđeno je mjesto Grude.

3.1. Prema navodima iz ustavne tužbe, podnositeljica je u mjesecu kolovozu 1992. (nije naveden datum) prijavila nestanak brata Crvenom križu u Bujama i obavila razgovor u Policijskoj postaji u Umagu.

Podnositeljica dalje navodi da je 1. rujna 2006. ponovno prijavila nestanak brata u Policijskoj postaji Umag i ispričala sve što je znala u vezi njegova nestanka.

Podnositeljica je 23. listopada 2013. Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: DORH) podnijela kaznenu prijavu »protiv nepoznatih počinitelja, pripadnika HVO« zbog počinjenja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavka 1. OKZRH-a kojega je žrtva njezin brat Goran Đukić.

Dana 23. prosinca 2013. podnositeljica je zaprimila izvješće ŽDO Pula – Pola (oznake MJ/RK), u kojem je navedeno:

»Povodom Vaše kaznene prijave protiv nepoznatih počinitelja, pripadnika HVO, a na štetu vašeg brata Gorana Đukića, obavještavamo Vas da su se izvidi vezani za utvrđivanje činjenice za nestanak vašeg brata provodili od 1. rujna 2006., kada ste Policijskoj postaji Umag prijavili nestanak istog, kao i nastavno nakon što ste podnijeli Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske kaznenu prijavu.

Slijedom svih prikupljenih podataka proizlazi da je Vaš brat Goran Đukić dana 17. kolovoza 1992. u akciji pronalaska vojnih i radnih obveznika državljana BiH, autobusom iz Umaga prevezen u Rijeku, pa odatle brodom u Split, a potom u BiH.

Slijedom izloženog ne postoji sumnja da su na području Republike Hrvatske počinjena kaznena djela na štetu vašeg brata Gorana Đukića.

O učinjenom izvješteno je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske.«

Podnositeljica je 4. srpnja 2014., po punomoćnici, podnijela dopis ŽDO Pula – Pola kojim traži da se u povodu njezine kaznene prijave provede učinkovita istraga, prikupe relevantni dokazi te sukladno pronađenom pokrene kazneni postupak.

7. srpnja 2014. podnositeljica je podnijela pritužbu DORH-u na rad ŽDO Pula – Pola, sa zahtjevom da DORH provede nadzor nad radom ŽDO-a Pula – Pola, kako bi se »osigurala provedba temeljite i učinkovite istrage po kaznenoj prijavi podnositeljice«.

Podnositeljica je 22. rujna i 17. listopada 2014. podnijela požurnice za postupanje ŽDO Pula – Pola u vezi dopisa od 4. srpnja 2014.

ŽDO Pula – Pola je 22. listopada 2014. podnositeljici dostavio dopis broj: KN-DO-33/13 od 15. listopada 2014. kojim je podnositeljica obaviještena o poduzetim radnjama u povodu njezine kaznene prijave. U dopisu je navedeno da »državno odvjetništvo kontinuirano provodi izvide u ovom kaznenom predmetu, a sve u cilju

utvrđivanja relevantnih činjenica za donošenje meritorne odluke«. Dalje je navedeno da će podnositeljica, nakon provedenih izvida biti obaviještena o odluci ŽDO Pula – Pola.

Dopisom od 10. studenoga 2014. DORH je izvijestilo podnositeljicu da je izvršen nadzor rada ŽDO Pula – Pola u vezi konkretnog predmeta i da nema nepravilnosti u radu ŽDO Pula – Pola, a da su daljnji izvidi u vezi konkretnog slučaja u tijeku.

3.2. U ustavnoj tužbi podnositeljice i u nekim od izjava svjedoka, kao dan nestanka podnositeljičinog brata navode se dva datuma: 17. i 18. kolovoza 1992. Međutim, iz pribavljene dokumentacije (izvješća Policijske postaje Novigrad i Policijske stanice Buje – Umag od 17. kolovoza 1992.), razvidno je da su pripadnici policijske postaje Novigrad podnositeljičinog brata, s ostalim osobama, odveli iz Novigrada 17. kolovoza 1992.

III. PRIGOVORI PODNOSITELJICE

4. U ustavnoj tužbi podnositeljica u bitnome ističe:

»Nije sporno da je hrvatske policija 18.8.1992. odvele brata tužiteljice ... i da je on nakon tog uhićenja nestao, a nakon kazivanja očevidaca događaja i proglašen umrlim. Povodom prijave bratova nestanka, tijela državne vlasti nisu provela učinkovitu i efikasnu istragu o okolnostima uhićenja i nestanka Gorana Đukića.

Prema praksi ESLJP obveza zaštite prava na život na temelju čl. 2. Konvencije, u vezi s općenitom obvezom države iz čl. 1. Konvencije da mora osigurati svakoj osobi pod njezinom jurisdikcijom prava i slobode određene u Konvenciji, podrazumijeva obvezu provođenja određenog oblika djelotvorne službene istrage kada su pojedinci ubijeni kao posljedica uporabe sile.

Ta se obveza ne ograničava na slučajeve u kojima je utvrđeno da je ubojstvo počinio predstavnik države. Nije u tom smislu odlučno niti jesu li članovi pokojnikove obitelji podnijeli formalni prigovor glede ubojstva nadležnom istražnom tijelu. Sama činjenica da su vlasti bile obaviještene o ubojstvu/nestanku neke osobe dovodi ipso facto do nastanka obveze na temelju čl. 2. Konvencije da se provede djelotvorna istraga o okolnostima koji okružuju tu smrt (presude Skendžić i Krznarić protiv Hrvatske; Jularić protiv Hrvatske; Tanrikulu protiv Turske; Velikova protiv Bugarske). ...

Podnositeljica je nestanak brata prijavila Crvenom križu u Bujama, dala je DNA analizu. Povodom te prijave Crvenom križu, službene osobe PP Umag obavile su sa njom informativni razgovor tijekom 2007.g., a nakon toga tužiteljica nije dobila nikakvu informaciju o postupanju policije ili državnog odvjetništva sve do prosinca 2013.g. kada je obaviješću ŽDO Pula konstatirano da ne postoji osnovana sumnja da je na teritoriju RH počinjeno kazneno djelo, da bi potom 17. listopada 2014. dobila obavijest da se provode istražne radnje.

Iako je svojim brojnim požurnicama tužiteljica tijekom 2014.g. tražila donošenje državnoodvjetničke odluke protekom dvadeset i dvije godine tijela državne vlasti nisu provele efikasnu i učinkovitu istragu.«

Podnositeljica u ustavnoj tužbi također navodi:

»Dana 23. listopada 2013.g., s obzirom da se povodom prijave nestanka Gorana Đukića ništa nije dešavalo, podnositeljica je podnijela formaliziranu pisanu kaznenu prijavu sa zahtjevom da se istraži i utvrdi sudbina njihovog brata te da se kazne počinitelji kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.«

4.1. Stoga podnositeljica predlaže da Ustavni sud uvaži ustavnu tužbu i utvrdi da je došlo do povrede ustavnih prava zajamčenih člancima 21., 23., 24., 26., 29. stavkom 1., 32. i 46. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.). Povrijeđenima smatra i konvencijska prava iz članaka 2., 3., 5. stavka 1., 13. i 14. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 1/06. i 2/10.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

Podnositeljica također predlaže da Ustavni sud donese presudu kojom će se obvezati Republika Hrvatska da joj isplati »500.000 kuna na ime materijalne štete, uz sav porez koji bi tužiteljici mogao biti zaračunat, te da se ... naknadi trošak u visini od 29.020,00 kn«.

Nadalje, podnositeljica predlaže da Ustavni sud naloži »ŽDO Pula da pokrene kazneni postupak protiv počinitelja zločina u odnosu na Gorana Đukića, u primjerenom roku od tri mjeseca«.

4.2. Iz navoda ustavne tužbe slijedi da je podnositeljica ustavnu tužbu podnijela zbog nepoduzimanja odgovarajućih radnji od nadležnih tijela po njezinoj prijavi o nestanku njezinog brata tijekom 1992. godine i zbog nedjelotvorne istrage u vezi njezine kaznene prijave od 23. listopada 2013.

III. OČITOVANJE ŽUPANIJSKOG ODVJETNIŠTVA U PULI – POLA

5. U očitovanju ŽDO Pula – Pola od 9. veljače 2015. je navedeno:

»Ljubica Anđelković podnijela je kaznenu prijavu protiv nepoznatih počinitelja u kojoj iznosi sumnju na počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120 st. 1 Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske na štetu, među ostalim i njezinog brata Gorana Đukića, a koja je u ovo državno odvjetništvo zaprimljena dana 02. prosinca 2013.

U kaznenoj prijavi se između ostalog navodi da je Goran Đukić, državljanin BiH, rođen dana 16.02.1970. u mjestu Grku, Bosanski Brod, BiH, dana 18. kolovoza 1992. po djelatnicima policije, kao vojni obveznik BiH, iz Novigrada gdje je radio, odveden u Umag, odakle je zajedno s više drugih osoba, autobusima prebačen u Rijeku, a odatle su trajektom odvezeni u Split. Poznato joj je da su istog dana iz Novigrada odvedeni i Đukić Branko i Mirjanić Goran. Prijaviteljica navodi da su nakon toga dva dana bili u vojnom zatvoru u Lori, gdje da su doživjeli razna maltretiranja, koja su rezultirala povredama nakon čega su odvezeni na granični prijelaz Kamensko, gdje ih preuzima HVO, i odvozi prema Grudama, gdje mu se gubi svaki trag.

Ljubica Anđelković, navodi da je prijavila nestanak svog brata Crvenom križu u Bujama, te da je dala i izjavu u o nestanku svog brata u PP Umag.

Ovo Državno odvjetništvo zatražilo je od Policijske uprave Istarske dostavljanje prikupljene dokumentacije, iz koje proizlazi da je dana 01. rujna 2006., u PP Umag, osobno pristupila nepozvana Ljubica Anđelković iz Novigrada i podnijela prijavu o nestanku svog brata Gorana Đukića. Temeljem razgovora sa Ljubicom Anđelković, prikupljene su druge obavijesti, pa je tako obavljen razgovor sa Dragom Penava, Hasanom Mustićem i Antonom Jankovićem. Također su izvršene provjere u Ministarstvu obrane RH – Područni ured Pazin. Obavljeni su obavijesni razgovori sa Pinom Valenta, Hasanom Mustićem, Marijanom Opačekom i Mirjanom Stabile te Antonom Jankovićem, Zvonkom Ponjavićem, Mijom Ponjavićem, Franjom Šimičevićem (prilog – kopija posebnog izvješća PU Istarske)

Iz obavijesnog razgovora obavljenog dana 01. rujna 2006., s Ljubicom Anđelković proizlazi da je njen brat Goran Đukić zajedno sa Brankom Đukićem tijekom 1992. godine radio u staklarskoj radionici 'Mustić' u Novigradu. Dana 18. kolovoza 1992., u radionicu su pristupili policijski službenici Frane Šimičević i Janko Šuster te su odveli njenog brata i Branka Đukića u PP Umag pod izgovorom da isti moraju ići braniti BIH iz razloga što su isti državljani BIH. Isti su zajedno sa Marjanom Opaček i osobom pod nadinkom Pepsi kombi vozilom iz PP Umag prebačeni do Luke Rijeka gdje su ukrcani na trajekt za Split. Za vrijeme plovidbe njezin brat i Branko Đukić bili su izdvojeni od ostalih državljana BIH te su od strne pratnje, najvjerojatnije vojnih osoba bili fizički maltretirani te da su im uzeti osobni dokumenti. Dolaskom u Split ukrcani su na autobus zajedno sa ostalim državljanima BIH te odvezeni u mjesto Grude. Branko Đukić vratio se iz BIH te joj je rekao da ne zna gdje je završio njezin brat goran Đukić i ostali. (prilog – bilješka)

Iz obavijesnog razgovora sa Dragom Penava proizlazi da je isti bio zaposlen u staklarskoj radionici Mustić. U kolovozu 1992. godine u radnju su došli dvojica policajaca za koje ne zna kao se zovu te su tražili osobne dokumente zaposlenika pa tako i njega. Tom prilikom su utvrdili da Goran i Branko Đukić nemaju prijavljeno prebivalište na području RH nakon čega su ih odveli. Poznato mu je da se nakon mjesec dva u Novigradu pojavio Branko Đukić, dok Gorana nije bilo. Pogovorom je saznao da je navodno Branko Đukić pobjegao negdje u Posušju, također mu je poznato da isti sada živi u Italiji.

Mustić Hasan, vlasnik staklarske radnje navodi da su 1992. godine kod njega radili Goran Đukić i Branko Đukić. Navodi da su ga dana 18. kolovoza 1992. godine obavijestili da su u radnju došli policajci od kojih je jedan bio Frane Šimičević dok za drugog ne zna kako se zove te da su Gorana i Branka Đukića odveli u PP. Kasnije je javnim pogovorom saznao da su ih, jer nisu imali prijavljeno prebivalište na području RH, odveli brodom zajedno sa drugim osobama njihovog statusa u BIH. Mjesec dana nakon tog događaja da ga je nazvala nepoznata osoba najvjerojatnije iz Posušja koji su se predstavili kao pripadnicima 'paragine' postrojbe te pitali da li poznaje Gorana

i Branka Đukića nakon što je predmetni odgovorio da ih poznaje rekli su mu da ishodi njihove dokumente i da dođe po njih u Posušje. Isti je to i učinio i poslao jednog svog radnika u Posušje gdje je isti našao samo Branka Đukića i doveo ga natrag u Novigrad dok Gorana Đukića nije pronašao.

Iz obavijesnog razgovora sa Antonom Jankovićem dana 12. veljače 2007., proizlazi da je lijekom 1992. godine bio na području Novigrada te iako je po nacionalnosti Hrvat nije uspio pribaviti svu dokumentaciju. U to vrijeme civilna policija privodila je sve osobe s područja BIH, a koje su se bez dokumenata nalazile u Istri, tako da je jednog jutra privela i njega najprije u Umag odakle su autobusima prebačeni u Rijeku gdje su ih nastavno ukrkali na jedan putnički brod za Split. U Splitu da su ih iskrkali gdje je rađen jedan vid selekcije pa je on objasnio jednom policijskom inspektoru da je Hrvat i da je zaposlen u Isti te da još nije uspio ishoditi papire, a nakon čega su ga pustili te se isti vratio u Novigrad. Ostali državljani BIH su prema njegovim saznanjima iz Splita bili prevoženi u BIH te o istima više ne zna ništa. Što se tiče puta do Splita predmetni navodi da je policija bila civilna ili vojna, da su uljudno postupali bez ikakvog maltretiranja ili slično. Vezano za osobu Gorana Đukića predmetni izjavljuje da istoga ne poznaje te mu nije poznato da li je bio s njim na brodu.

Osoba po nadimku 'Pepsi' koju Ljubica Anđelković spominje u obavijesnom razgovor je ustvari Anton Janković, koji u obavijesnom razgovoru dana 26. studenog 2013., navodi da je u kolovozu 1992., radio u disku kao konobar. Policija je došla u disko i privela ga u PP. Sjeća se da su ga odvezli u Umag a potom u Rijeku i trajektom u Split. Od drugih osoba koje su se nalazile zajedno sa njim jedino se sjeća Gorana, to je bio muž od Vesne koja je prije nekoliko godina umrla. Tog Gorana je poslije vidio na brodu nisu kontaktirali jer je bilo jako puno ljudi na brodu. U Split su došli narednog dana u jutro, a kada je tamo došla policija on je jednom inspektoru objasnio da on radi, da su ga digli s posla i da je Hrvat. Inspektor je rekao neka stane sa strane, a kada su završili s provjerama njega su pustili i on je došao nazad autobusom za Novigrad gdje je i danas. Ništa drugo mu nije poznato o Goranu ili bilo kom drugom.

Iz obavijesnog razgovora sa Pinom Valenta od dana 21. studenog 2013., koji je 1992., bio zapovjednik PP Novigrad navodi daje on u kritično vrijeme u kolovozu 1992., bio na godišnjem odmoru. Dio posla koji se odnosio na pronalazak državljana BIH sjeća se da su u tom vremenu bile neka akcije naložene od strane PU čiji je cilj bio pronalazak stranih državljana odnosno prvenstveno državljana BIH i njihove vraćanje u matičnu državu. Ne sjeća se nikakvih spiskova niti tko je po tome radio, ali sjeća se da se to radilo kontinuirano.

Iz obavijesnog razgovora sa Marjanom Opaček od 21. studenog 2013., proizlazi da je 1992., godine radio u hotelu u Bujama kao recepcioner. Kao Hrvat nije imao dokumente RH i u kolovozu 1992., donio je u policiju prijavu gostiju hotela. Kada su mu rekli da tamo sačeka u hodniku. Tada su ga nakon nekog vremena odvezli u Umag gdje su njega i druge osobe koje nisu imali državljanstvo RH, a bilo je i Srba i Hrvata i Muslimana, ukrkali u autobuse i odvezli u Rijeku, a odatle trajektom u Split, a odatle autobusima na granicu sa BIH. Marijan se ne sjeća koji je to točno granični prijelaz bio. Sjeća se da njega i još jednu skupinu osoba nisu pustili u BIH. Objašnjenje da je bilo što ćemo im kada nemamo oružja. Tako da se Marjan sa još pet, šest osoba vratio pješice do prvog mjesta odakle su se autobusom vratili u Split a odatle autobusom u Novigrad. Kada se vratio u Novigrad nastavio je raditi te ishodio dokumente. Čuo je da ga poslije Ljubica Anđelković spominje kao svjedoka ali on doista ne zna što je bilo sa Goranom Đukićem. Marjan je Gorana Đukića vidio na trajektu kada su voženi od Rijeke do Splita ali nije kontaktirao sa njim. Marjan je bio na jednoj strani sa svojom skupinom a Goran je bio sa svojom iz Novigrada na drugoj strani, drugo nema više što za izjaviti.

Iz obavijesnog razgovora sa Mirjanom Stabile od 21. studenog 2013., proizlazi da njen suprug Enco Stabile godinama radi u Italiji. Sjeća se Branka Đukića i događaja od prije 20 godina kada je pričao kako je pobjegao u šumi u Posušju, sjeća se da je pričao da je sedam dana lutao šumom i preživio. Poznao joj je da Brano Đukić živi u Italiji ali da nema s njim kontakt.

Iz obavijesnog razgovora sa Zvonkom Ponjavićem od 26. studenog 2013., navodi, a vezano za deportaciju osoba koje nisu imali reguliran status u RH, u kolovozu 1992., sjeća se da je tada iz Novigrada odvedeno više osoba među kojima i njegovi rođaci koji su naknadno regulirali status. Njegov brat Mijo Ponjavić je poslije išao u Hercegovinu tražiti Gorana i Branka Đukića i sjeća se da je doveo Branka Đukića. Navodi da će Mijo Ponjavić više o tome znati.

Mijo Ponjavić u obavijesnom razgovoru od 26. studenog 2013., navodi da je poznao i Gorana i Branka Đukića. Goran Đukić da mu je bio najbolji prijatelj i vjenčani kum. Čuo je da su Gorana Đukića deportirali zato što je Srbin te da su njega i druge osobe odvezli u Rijeku, a od tamo trajektom u Split. Odmah naredni dan Mijo